

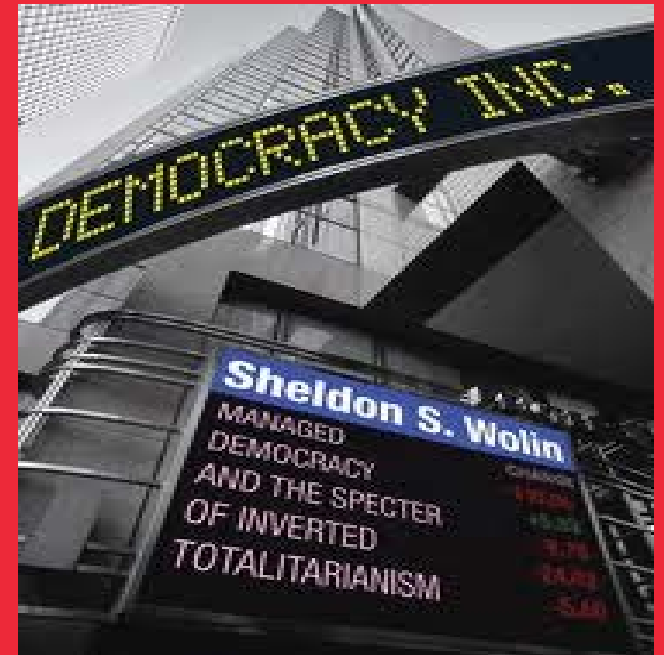

Aalto University
School of Economics

Yritysvastuun politiikkaa

KTT, Dosentti, Jukka Mäkinen,
Aalto-yliopiston Kauppakorkeakoulu

15.6. Yllättävät yritys vastuut

Osa 1: Tilannekuva

Patruunan paluu?

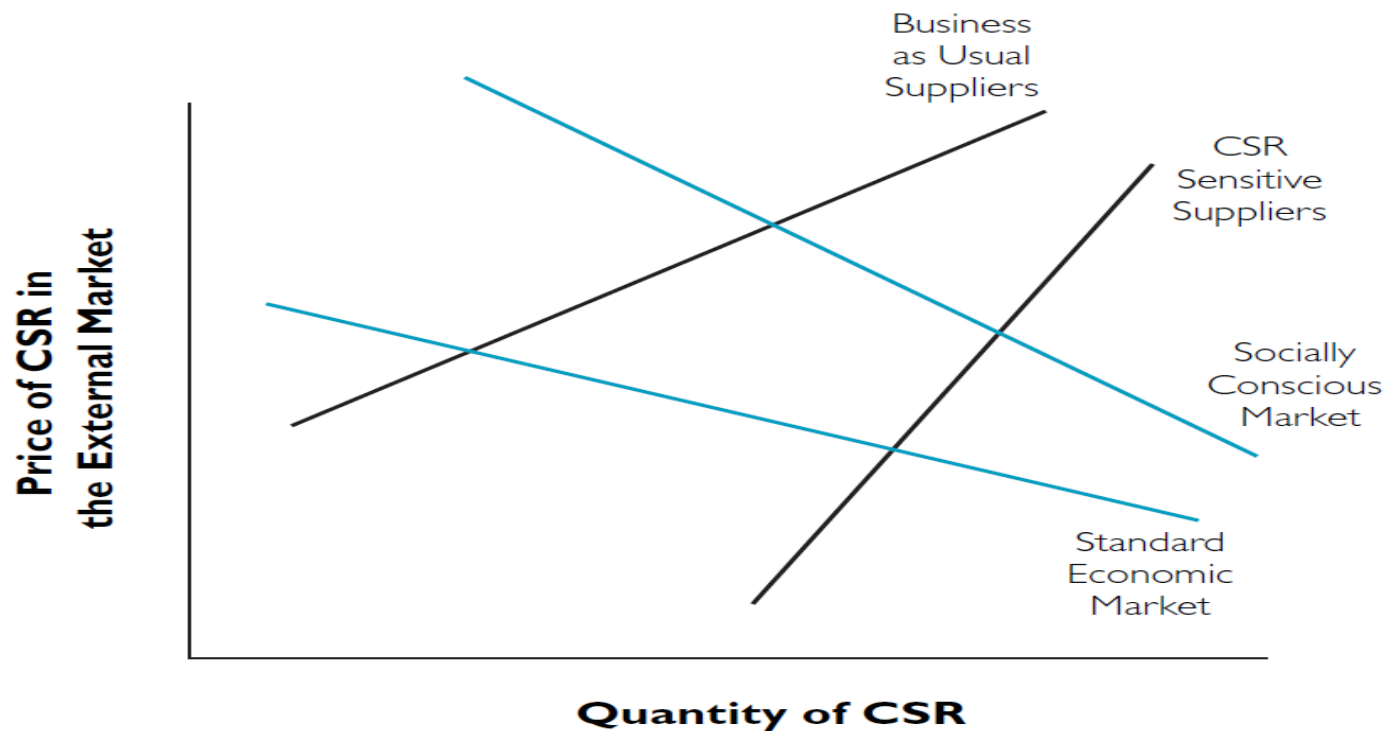

Liberaalidemokratia kriisissä?

- Yhteiskuntaelämän piirien väliset suhteet muutoksessa.
- Poliitiikan ja talouden rajat hämärtyvät.
- Liikeryitykset hoitamaan yhteiskunnallisia tehtäviä.
- Julkinen valta vetäytyy joistakin perinteisistä rooleistaan.
- Markkinat laajenevat; lait korvautuvat itsesäätelyllä, normit tuotteina markkinoilla jne.

Moraalin markkinat

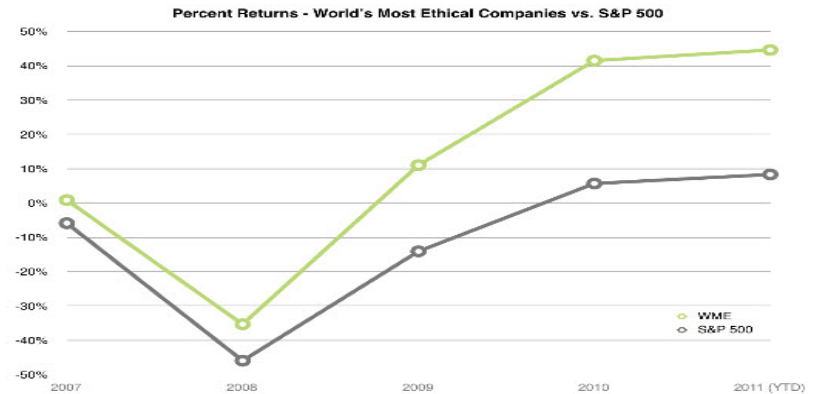
Berger et. al. 2007

Toimijat, tuotteet

- Yritykset
- Yliopistot
- Kansalaisjärjestöt
- Investoijat
- Hallitukset
- Kansainväliset organisaatiot
- Media

- Missio- ja arvojulkausumat
- Koodit
- Raportointi
- Järjestöt
- CSR johtajat
- Vastuukomiteat
- Auditointi

Suomessa

- Strategisen yritysvastuun valtavirtaistuminen.
- Nopea kasvu arvojulkilausumien ja eettisten koodien omaksumisessa.
- Yritysvastuuta edistävät yhteisöt ja organisaatiot.
- Suomi edelläkävijä FTSE4good ja Dow Jones Sustainability Indekseissä
- Suomi edelläkävijä kestävyysraportoinnissa.
- Suomalainen yritysvastuupolitiikka painottaa kilpailukykyä ja innovaatioita sekä yritysvastuun strategista ja vapaaehtoista luonnetta.

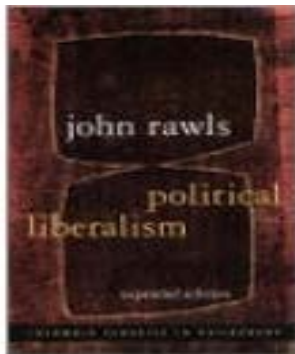
Aalto University
School of Economics

Osa 2: Lähestymistapa

Moraalisen työnjaon näkökulma

Moraalisen työnjaon käsite

Viittaa tapoihin joilla vastuut yhteiskuntaelämän poliittisista, sosiaalisista ja taloudellisista ulottuvuuksista on jaettu eri poliittisten ja sosio-ekonomisten instituutioiden ja niiden puitteissa operoivien toimijoiden kesken.

Moraalisen työnjaon politiikkaa

Eri poliittiset yhteiskuntakäsitykset voidaan nähdä erilaisina näkemyksinä sopivasta vastuunjaosta yhteiskunnassa.

Uusliberaali työnjako

Oikeudenmukainen yhteiskunta perustuu yksilöiden, yritysten ja järjestöjen välisiin vapaisiin markkinavaihtoihin ja siinä tarvitaan ainoastaan ohut julkinen rakenne, jonka tehtävät rajoittuvat omistusoikeuksien ja vapaiden sopimusten turvaamiseen.

Robert Nozick

Liberaalidemokraattinen työnjako

Oikeudenmukainen yhteiskunta tarvitsee vahvat ja demokraattisesti hallinnoidut julkiset taustarakenteet joiden tehtävä on turvata kansalaisten yhtäläiset ja laajat perusoikeudet. Näitä perusrakenteen sääntöjä kunnioittaville yrityksille ja muille toimijoille jää enemmän vapautta tavoitella tehokkaasti niiden omia päämääriä (John Rawls)

Työnjaon järjestelmiä

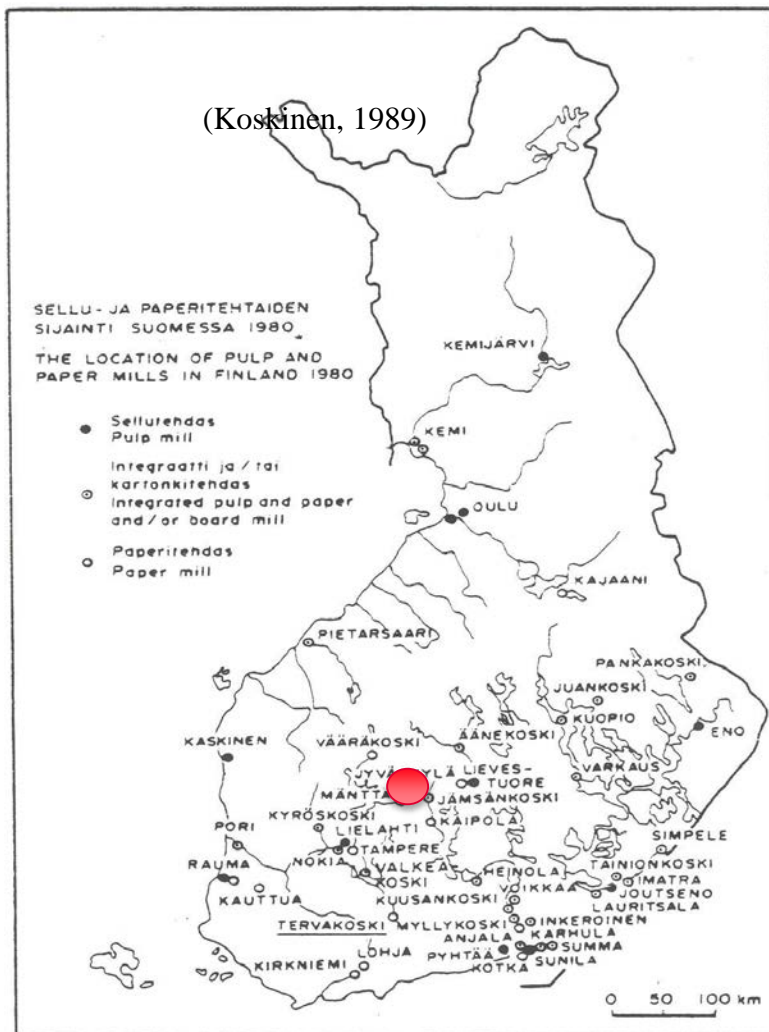
Poliittinen oppi	Uusliberalismi	Liberaali tasa-arvo
Yritysvastuukäsitys		
Kapea yritysvastuu	1. Minimivaltio kapealla yritys vastuulla	3. Hyvinvointivaltio kapealla yritys vastuulla
Laaja yritysvastuu	2. Minimivaltio laajalla yritys vastuulla	4. Hyvinvointivaltio laajalla yritys vastuulla

Osa 3: Patruunataloudesta moraalin markkinoille

A!

Suomalainen työnjako muutoksessa

Patruunatalous

- Ohuet julkiset rakenteet + laajat yritys vastuut.
- **Mänttä 1880-1960**

Hyvinvointivaltion talous

- Vahvat julkiset rakenteet + kapeneva yritys vastuut
- **Mänttä 1960-1990.**

Omistaja-arvon talous

- Ohenevat julkiset rakenteet + laajenevat moraalin markkinat.
- **Mänttä 1990-**

Patruunatalous

Mänttä Serlachiuksen valtakuntana

- Yritys palkkasi poliisit ja rakennutti paloaseman.
- Yritys vastasi puhelinverkosta vuoteen 1954 asti.
- Yritys rakennutti maantiet ja rautatien ja ylläpiti katuja vuoteen 1948 asti.
- Yritys omisti laivoja ja toi paikkakunnalle ensimmäisen auton 1913.
- Kuntalaiset ostivat ruokansa yrityksen kaupasta ja maksoivat Serlachiuksen rahalla.
- Ensimmäinen säästöpankki sai toimitilat ja tallelokeron yritykseltä.
- Yritys vastasi kuntalaisten terveydestä vuoteen 1950 asti.
- Yritys huolehti lasten päivähoidosta.
- Yrityksen tiloissa oli yksityinen koulu vuodesta 1869 asti ja kun koulu kunnallistettiin se jatkoi yrityksen toimitiloissa.
- Yrityksen työntekijät asuivat tehtaan asunnoissa vuodesta 1870 asti. Vuonna 1936 puolet Mäntän asukkaista asui yrityksen asunnoissa.

R. Erik Serlachius Mäntän paperitehtaalla.

Hyvinvointivaltion talous

Gustaf Serlachius.

- Yhtiö on ulkoistanut laajat yhteiskunnalliset vastuunsa kunnalle.
- Yhtiö keskittyy vahvemmin puunjalostukseen.
- Kunnasta vahva julkinen palveluntuotantojärjestelmä osana Suomalaista hyvinvointivaltiopolitiikkaa.

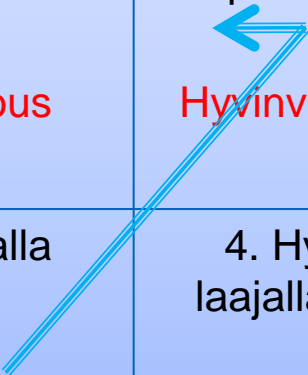
Omistaja-arvon talous

- Kunta julkisena palveluntuotantojärjestelmänä ja osana hyvinvointivaltiota kohtaa uusliberalistisen globalisaation.
- Tasa-arvoon keskittyneet julkiset rakenteet nähdään laajemmin laihdutuskuurin tarpeessa olevina sosialismin jäänteinä.
- Omistaja-arvon maksimointi talouden hallitsevana päämääränä vahvistuu.

Suomalainen reitti...

Poliittinen oppi	Uusliberalismi	Liberaali tasa-arvo
Yritysvastuukäsitys		
Kapea yritysvastuu	1. Minimivaltio kapealla yritys vastuulla Omistaja-arvon talous	3. Hyvinvointivaltio kapealla yritys vastuulla Hyvinvointivaltion talous
Laaja yritysvastuu	2. Minimivaltio laajalla yritys vastuulla Patruunatalous	4. Hyvinvointivaltio laajalla yritys vastuulla

Poliittinen tausta

Uusliberalismi	Liberaali tasa-arvo
1. Minimivaltio kapealla yritys vastuulla: otolliset puitteet strategisesti laajenevalle yritys vastuulle 	3. Hyvinvointivaltio kapealla yritys vastuulla: haastavat puitteet strategisesti laajenevalle yritys vastuulle
2. Minimivaltio laajalla yritys vastuulla: Strategisen yritys vastuun laajenevat markkinat hyödynnetään	4. Hyvinvointivaltio laajalla yritys vastuulla: vaativat moraalisen markkinat, jossa strategisen yritys vastuun kohtaa poliittisia haasteita

Argumentti

Uusliberalismi

1. Kohdentaa vastuuta taloudellisille toimijoille
2. Yrityksistä vahvoja taloudellisen vallan keskittymiä ja uskottavia vastuun kantajia
3. Yritykset kohtaavat suhteellisen helposti valloittavat ja laajenevat moraalien markkinat
4. Laajeneva yritysvastuu ei kohtaa haastavia poliittisen oikeutuksen vaatimuksia

Liberaali tasa-arvo

1. Ei laajoja moraalien markkinoita
2. Yritysten taloudellinen valta pysyy kohtuullisena
3. Yritykset joutuvat kilpailemaan vastuun kantajina melko tehokkaiden julkisten rakenteiden kanssa
4. Laajeneva yritysvastuu kohtaa poliittisen oikeutuksen haasteita.

Yhteenveto

- Moraalin markkinoiden laajeneminen Suomessa voidaan ymmärtää osana historiallista työnjaon muutosprosessia.
- Laajan strategisen yritysvastuun nousu liittyy poliittiseen muutosprosessiin, jossa Suomi liikkuu kohti uusliberalismia.

Moraalisen työn jako määrittelee sitä, kuinka vapaita ja tasa-arvoisia yhteiskunnan jäsenet ovat ja kuinka demokraattisesti yhteiskuntaa voidaan hallinnoida (Mäkinen & Kourula 2012).